

S. Turcsányi Ildikó

Zenei jubileumok Békés-Tarhos kapcsán

Mona nénivel (Sebestyénné Farkas Ilona, egykori tarhosi diák, Békés-Tarhos szellemiségének mai napig szószólója) készült beszélgetés hallgatása során eszméltem rá, milyen gyorsan is telik az idő: immár háromnegyed évszázada, hogy az egykori tarhosi Wenckheim-kastélyban és parkjában elkezdődött a semmivel össze nem hasonlítható zenei élet. Útjára indult, „kiszabadult a palackból” az a tarhosi szellem, amit az egykori tarhosi diákok ma is emlegetnek. „Sokan próbálták meghatározni a tarhosi szellemet. Azt hiszem, a zene sokat adott hozzá. A muzsikálás öröme.” – írta visszaemlékezéseiben dr. Gyarmath Olga, Békés-Tarhos emlékének őrizője. Békés-Tarhossal kapcsolatban 2021-ben több jubileumot is ünnepelhetünk:

Bár nem túl kerek jubileum, mégis említésre érdemes: **105 éve**, 1916-ban született Gulyás György, az iskola alapítója. A tanítóképző elvégzése után 1936-39 között Bélmegyeren, 1939-40-ben Békésen tanítókodott, majd a középiskolai énektanári oklevel megszerzése után Debrecenbe került. 1945-ben javasolta a Magyar Állami Énekiskola megszervezését. Végigkilincselte az egész megyét, ahol egy komoly támogatóra akadt, a Nemzeti Parasztpárt megyei elnökében, Darvas Józsefben. Lelkesen támogatták az iskola létrejöttét a népi írók: Németh László, a biharugrai Szabó Pál, Féja Géza, Illyés Gyula és az akkori vallás és közoktatásügyi miniszter, az Arany János kutató, költő és író Keresztúry Dezső. A Békés-Tarhosi Állami Énekiskola alapító okiratát 1946. október végén írta alá Keresztúry Dezső vallás és közoktatásügyi miniszter.

A téli, havas és a tavaszi, virágzó tarhosi park

Így **75 éve**, 1946-ban elkezdhetette alig 8 éves életútját a Békés-Tarhosi Énekiskola, hivatalos nevén Országos Állami Ének és Zenei Szakirányú Líceum és Tanítóképző Intézet, Ének-zenei Gyakorló Általános Iskola és Tanulóotthon, az ország első bentlakásos énekiskolája. Egykori termeinek az akkor Békéshez tartozó, a mai Tarhos községben található Weinckheim kastély adott otthont. A fáradhatatlan Gulyás György nekilátott a környék falvaiban felkutatni a jól éneklő, zeneileg tehetséges, tanulni vágyó falusi-tanyasi gyerekeket. Emellett tantestületet is kellett toboroznia, kiselejtezett vaságyakat beszerezni a kollégiumba, hogy megkezdődhessen a tanítás. A bárói kastély zongorája és Gulyás saját zongorája képezte a hangszerállományt. Kezdetben ő volt az egyetlen zenetanár. Melyik hangszeres tanár lett

volna olyan örült, hogy egy tanyára menjen tanítani. Egyébként az elgondolást akkor még Kodály Zoltán is egy „elvetélt gondolatnak” tartotta. Az induláshoz szükséges, minimális tanári létszám azért februárra összeállt, indulhatott a „csonka tanév.”

Órarend 1949-ből

A később röviden Állami Zenei Gimnázium és Zeneművészeti Szakiskola néven szereplő intézetben a tanítás hivatalosan 1947. január 7-én kezdődött, 63 általános iskolással és 10 líceumi diákkal. Az első tanári kar: Gráf Ottó, Dr. Homér Janka, Gulyás György, Kapás Géza, Mánya Éva, Molnár Teréz és Ruber Katalin. 1948-ban újabb tagokkal bővült a tantestület: Domokos Géza, Mihály Margit, Nemcsik Lehel, W. Sípos Éva, Varga Klára, Gyarmath Olga, Jantos Lajos, Pálfi Irén, Soós István, Dr. Szabó Lajos hitoktató lelkész. A

A hangszerszobában gyakorló diákok beosztása

tanterv és követelményrendszer a Zeneakadémia képzési programja szerint készült el. Az iskola rövid idő alatt országos hírvé nőtte ki magát. Megteremtette az énekléssel nevelés, a közösségi nevelés és a munkára nevelés összhangját. Alapvető célkitűzése volt a falvak tehetséges gyermekeinek zenei nevelése. Növendékei közül sok ismert zeneszerző, közművelődési szakember, ének-zene tanár került ki. Meg kell említenünk a két legismertebb – sajnos már

elhunyt – diákjának nevét, mivel 2021-ben ők is jubilálnának: **90 éves** lenne Szokolay Sándor zeneszerző (született 1931-ben Kunágótán), és – bár nem zenei téren szerzett ismertséget – **85**

A termek feliratait maguk a diákok készítették el, a gondosan díszített papírtáblák dr. Gyarmath Olga múzeumunkba került hagyatékában őrződtek meg.

éves lenne Csukás István költő (született 1936-ban Kisújszálláson). Békés-Tarhos a vidék iskolája volt, az itt végzetek saját szülőföldjükre tértek vissza. A zenei képzést a Kodály-módszer szerint, elsősorban énekes alapokon valósította meg az iskola azzal a céllal, hogy olyan énektanárokat neveljenek, akik városuk, községük zenei kultúráját szakmai elhivatottsággal tudják irányítani.

Az állandósuló helyhiány szükségessé tette az épületek bővítését, ezt csak a Wenckheim-kastélyra húzott emelettel tudták megoldani. Az építkezés nagy élmény volt

A Nagykastély emeletráépítés előtt és után

Kisvasúton érkezett a téglák az építkezésekhez

diákoknak, akik a munkából is kivették a részüket. Az intézmény nagy vállalkozása volt a Zenepavilon építése (eredetileg pavilonrendszerrel szóltak a tervek), melyet 1953. május 1-én Kodály Zoltán avatott fel. „A zenében a nép már előre megfizetett azért, amit kapni fog. Zenéjét már előbb átadta nekünk. Ezt mindnyájan éreztük, csak nem tudtuk, hogy nekünk a zenét vissza kell adni a népek.” – mondta a Zenepavilon megnyitóján Kodály Zoltán.

Azonban a fennmaradásért folytatott hosszú küzdelem után, átszervezési

intézkedésekre és pénzhányra hivatkozva 8 éves rövid fennállását követően 1954. augusztus 28-án megszűnt az iskola működése. Diákjai és oktatói számára egész életre szóló útravalót és

1950. III. 4.	Bukharajcsik István	1950. III. 4.	1950. V. 12.
1950. III. 4.	Emekő István	1950. III. 4.	1950. IV. 4.
1950. III. 4.	Meló László	1950. III. 4.	1950. V. 13.
1950. III. 4.	R. Tóth László	1950. III. 4.	1950. V. 18.
1950. III. 4.	Jenő László	1950. III. 4.	1950. V. 19.
1950. III. 4.	Mári Anna	1950. III. 4.	1950. VI. 13.

Gyarmath Olga múzeumunkba került hagyatékában megőrződött az énekiskola könyvtárának kölcsönzési naplója is. Felül az iskola talán két legismertebb diákjának, Szokolay Sándor zeneszerzőnek és Csukás István költőnek aláírása.

útmutatást adott. A kastélyban és az azt körülölelő hatalmas parkban ezután sokáig gyógypedagógiai intézet működött.

Másik nagy zenei jubileumunk: **45 éve**, 1976-ban kezdődött az Énekiskola emlékének megőrzésére, szellemének továbbvitelére a Békés-tarhosi Zenei Napok. Békés várossá avatási ünnepségén, 1973. április 15-én hangzott el először – Gulyás György javasolta a város vezetőinek -, hogy a volt tarhosi diákok találkozóival mellett évente rendezzen a város zenei napokat. A gondolat 1976-ban, az első Békés-tarhosi Zenei Napok megrendezésével vált valósággá. Hangversenyek, társrendezvények, kísérő programok mellett eleinte karvezetői továbbképző tanfolyam és mesterkurzus, Jeunes Musicales vonószekari tábor, országos szakközépiskolai zongoraverseny, nemzetközi kürtkurzus, fuvolakurzus, Körösi Nyári Akadémia ének-zenei szekciója, Szép magyar beszéd tanári továbbképző tanfolyam adta az országos hírnévre szertevő programsorozat gerincét. A Zenei Napok díszelnökei sorában olyan neveket találunk, mint dr. Keresztúry Dezső, Ferencsik János, ifj. Bartók Béla, Szokolay Sándor. A karvezetői tanfolyamot és mesterkurzust 2007-től a kórustalálkozó váltotta fel. A zenei napok leglátogatottabb eseményei a hangversenyek, melyeket 2009-ig a tarhosi Zenepavilonban rendeztek meg. Számos világhírű és hazai művész nevét sorolhatjuk fel, néhány közülük: Simándy József, Korondy György, Jevgenyij Nyeszterenko, Kovács Kolos, Melis György, Palcsó Sándor, Kukely Júlia, Kincses Veronika, Pitti Katalin, Kocsis Zoltán, Medveczky Ádám, Hollerung Gábor.

Szokolay Sándor korabeli osztályképen, a hátsó sorban balról az ötödik.

Az egykori énekiskola 2007-ben megkapta a Magyar Örökség Díjat, mellyel a díj odaítélői elismerték a Gulyás György által megteremtett zenepedagógiai értékeket. Az ott tanítók hittel vallották, hogy az éneknek ereje van, akkor is továbbgörgeti az embert, amikor a láb már nem bírja az „erőltetett menetet”.

Szokolay Sándor 1982-ben, az unokák koncertjén a Zenepavilonban

Sokunk vágya valósulhat meg a tarhosi iskola épületeinek felújításával. A Wenckheim-kastély és kastélypark új tulajdonosának tervei szerint a komplexum az énekiskolai hagyományokat társművészeti programok, kulturális rendezvények, turizmus összekapcsolásával kívánja feléleszteni. Első lépésként 2016-ban a felújított Zenepavilon adott helyet a XIII. Békés-tarhosi Kórustalálkozónak.